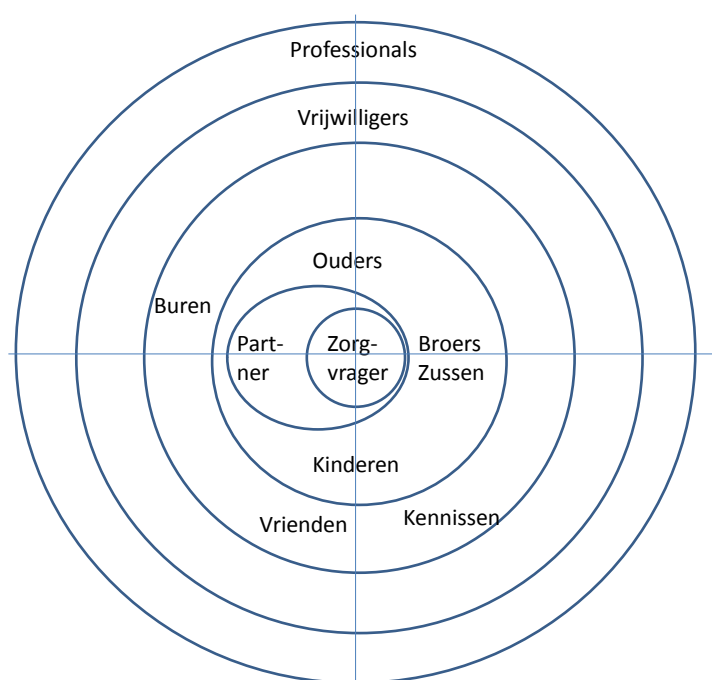


Notitie ondersteuning mantelzorgers en zorgvrijwilligers

Een eerste uitwerking van de nota Wmo-Wpg 2012-2015 “Meer voor Elkaar”



Informele zorg; een onmisbare schakel in het zorgverleningproces!!

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofdstuk 1 Begripsbepaling mantelzorg/informele zorg

- 1.1 Wat is mantelzorg?
- 1.2 Wat is informele zorg
- 1.3 Basisfuncties mantelzorgondersteuning

Hoofdstuk 2 Doelstelling en beleid 2012-2015

- 2.1 WMO-WPG nota 2012-2015 “Meer voor Elkaar”
uitgangspunten, doelstellingen en inspanningen gericht op optimaliseren van de ondersteuning mantelzorgers
- 2.2 Verband nieuwe inzichten WMO en informele zorg
- 2.3 Invulling beleidsdoelen ondersteuning informele zorg (opgenomen in nota Meer voor Elkaar).

Hoofdstuk 3 Verdieping mantelzorg Maastrichtse situatie

- 3.1 De Maastrichtse situatie
- 3.2 Het Steunpunt Mantelzorg
- 3.3 Overzicht van huidige veld van informele zorgondersteuning, opgesplitst naar de basisfuncties

Hoofdstuk 4 Beantwoording knelpunten zoals verwoord in knelpuntenonderzoek Beantwoording moties CDA

- 4.1 Beantwoording knelpunten zoals verwoord in knelpuntenonderzoek
- 4.2 Inventarisatie subsidiegelden mantelzorgondersteuning andere Limburgse gemeenten
- 4.3 Beantwoording overgenomen moties

Bijlagen Moties mantelzorg

Inleiding

Met de komst van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) hebben gemeenten een wettelijke taak gekregen om de ondersteuning van mantelzorgers en zorgvrijwilligers vorm te geven. In de nota WMO-WPG “ Meer voor Elkaar” 2012-2015, zoals onlangs in december 2011 door de gemeenteraad Maastricht vastgesteld, wordt een appèl gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van de burgers om zoveel mogelijk (meer) voor elkaar te zorgen. Hier valt ook mantelzorg onder. Mantelzorg gaat over elkaar helpen en gaat over kernbegrippen van de Wmo zoals sociale structuren, sociale samenhang, zelfredzaamheid en participatie.

In voornoemde nota zijn beleidsrichtingen voor de toekomst omschreven. Ook voor mantelzorg-ondersteuning en ondersteuning zorgvrijwilligers. De overkoepelende doelstelling ten aanzien hiervan is om te komen tot samenhang in de informele zorg. Zoals met de raad afgesproken worden de uitgangspunten uit de nota de komende periode nader uitgewerkt in de verschillende beleidsthema's van de programmabegroting. Hiertoe behoort ook ondersteuning vrijwilligers & informele zorg. Bij een werkbezoek van de raadscommissie in december 2011 aan het Steunpunt Mantelzorg zijn een aantal vragen ontstaan. Een en ander is verwoord in een knelpunten onderzoek, zoals opgesteld door het Steunpunt Mantelzorg.

In deze notitie, leest u op welke wijze we de lokale mantelzorgondersteuning vorm willen gaan geven. De notitie betreft een eerste uitwerking van de door de raad in december 2011 vastgestelde nota Wmo-Wpg 2012-2015 “Meer voor Elkaar”. De notitie gaat tevens in op de beantwoording van uw vragen en de door u geconstateerde knelpunten (mede naar aanleiding van het rapport knelpuntenonderzoek Steunpunt Mantelzorg). Daarnaast wordt conform toezegging in de notitie nader ingegaan op de twee door de fractie van het CDA ingediende moties bij de behandeling van de nota Wmo-Wpg in december 2011.

Hoofdstuk 1 begripsbepaling mantelzorg/informele zorg

1.1 Wat is mantelzorg?

Mantelzorg is langdurige, onbetaalde zorg voor een hulpbehoevend familielid, buur, kennis, vriend. Met zorgt niet als beroepskracht of als vrijwilliger, maar vanwege de relatie met de zorgvrager. Het is geen weloverwogen keuze, men rolt er als het ware in.

Mantelzorg kan allerlei vormen van zorg/hulp omvatten, zoals huishoudelijke hulp, praktische steun, verzorging, verpleging, begeleiding, emotionele steun, toezicht.

1.2 Wat is informele zorg

Tot de informele zorg rekenen we alle onbetaalde zorg en hulp die aan zorgvragers en hun mantelzorgers wordt geboden

1.3 Basisfuncties mantelzorgondersteuning

Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007 kregen gemeenten de regierol om mantelzorg en vrijwilligerszorg te stimuleren en te versterken. En om mantelzorgers te ondersteunen. Om gemeenten daarbij te ondersteunen heeft het ministerie van VWS in samenwerking met de VNG, NOV en Mezzo basisfuncties mantelzorg opgesteld. Basisfuncties zijn functies waarvan betrokkenen vinden dat iedere burger daarop – in één of andere vorm – zou moeten kunnen rekenen.

Het totaal pakket van functies, waar mantelzorgers lokaal hun passende ondersteuning in kunnen vinden, omvat:

- 1 Informatie;
- 2 Advies en begeleiding;
- 3 Emotionele steun;
- 4 Educatie;
- 5 Praktische hulp;
- 6 Respijtzorg;
- 7 Financiële tegemoetkoming;
- 8 Materiële hulp.

Hieronder leest u kort wat deze functies basisfuncties mantelzorg inhouden.

Toelichting bij 1. Informatie

Mantelzorgers worden geïnformeerd over zaken als:

- hoe mantelzorg is in te passen in het leven (werk en mantelzorg)
- ziekten en beperkingen
- aanbod van hulp
- ondersteuning

- zorgregelingen

2. Advies en begeleiding

Mantelzorgers krijgen ondersteuning en begeleiding bij het:

- vinden van de weg in mogelijkheden
- zetten van stappen naar instanties
- maken van keuzes

Waar mogelijk is de benadering preventief, bijvoorbeeld preventief ouderenbezoek.

3. Emotionele steun

Mantelzorgers krijgen in individuele gesprekken of groepsbijeenkomsten emotionele ondersteuning. Dit is nodig omdat zorg, ziekte en snel veranderende perspectieven emoties met zich meebrengen die het moeilijk maken mantelzorg te verlenen zonder overbelast te raken.

4. Educatie

Mantelzorgers krijgen voorlichting en training. De educatie kan gericht zijn op zorg en ziekte, bijvoorbeeld instructie voor gebruik van hulpmiddelen of cursussen voor het omgaan met ziektes. Of een cursus empowerment of time management.

5. Praktische hulp

Mantelzorgers krijgen praktische hulp. Vaak is praktische hulp gericht op de zorgbehoevende, beter is het om ook te kijken naar welke praktische hulp de taken van de mantelzorger verlicht. Bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, vrijwillige hulp of administratieve hulp.

6. Respijtzorg

Respijtzorg is een verzamelbegrip voor voorzieningen die de mantelzorg tijdelijk overnemen, zodat de mantelzorger andere activiteiten kan ondernemen.

7. Financiële tegemoetkoming

Mantelzorgers kunnen een tegemoetkoming in de kosten krijgen als ze vanwege de zorg in financiële problemen komen. Dit kan onder meer via bijzondere bijstand. Of vrijstelling van sollicitatieplicht.

8. Materiële hulp

Mantelzorgers kunnen materiële hulp krijgen. Deze is meestal gericht op zorgbehoevende, maar het is van belang ook de mantelzorger te betrekken bij de toewijzing. Het kan bijvoorbeeld gaan om woningaanpassing, mantelzorgwoning of -kamer, parkeerkaart, hulpmiddelen en aangepast vervoer.

Hoofdstuk 2 Doelstelling en beleid 2012-2015

2.1 WMO-WPG nota 2012-2015 “Meer voor Elkaar”: uitgangspunten, doelstellingen en inspanningen gericht op optimaliseren van de ondersteuning mantelzorgers

Centraal in de WMO-WPG nota 2012-2015 “Meer voor Elkaar” staan:

- *De eigen kracht van de burger*
 - Stimuleren van de eigen kracht van de burger, zodat die de eigen regie (terug)krijgt.
Vertrekpunt is wat de burger zelf of voor zijn of haar directe omgeving kan doen.
- *Eigen verantwoordelijkheid/ verantwoordelijkheid voor elkaar*
 - Mensen geven aan de regie op eigen leven als belangrijke waarde te zien. Bij eigen regie hoort ook dat je zelf het eerst aan zet bent bij het vinden en inrichten van de oplossingsrichtingen.
- *Formeel en informeel in optimale verhouding*
 - Welzijn Nieuw Stijl draait om het activeren van het sociale netwerk van de burger. De professional zoekt samen met een burger naar oplossingen in de informele sfeer. Bij professionele ondersteuning aan burgers geldt licht waar mogelijke, zwaar waar nodig.
- *Doordachte balans van collectief en individueel*
 - Bij Welzijn Nieuwe Stijl wordt niet automatisch uitgegaan van individuele voorzieningen. Bezien wordt of collectieve arrangementen niet een betere beantwoording is van de vraag achter de vraag. Een collectieve voorziening kan bijdragen aan het doorbreken van sociaal isolement. Bovendien zijn collectieve arrangementen menigmaal goedkoper en is het bereik groter.

Ook bij de inrichting van het ondersteuningsarrangement door consultants van het steunpunt is het nu nog vaak gebruikelijk om vanuit individuele voorzieningen te vertrekken (respijtzorg, individuele begeleidingstrajecten, individueel advies etc.).

2.2. Verband nieuwe inzichten WMO en informele zorg

Doel bij de inrichting van de ondersteuningsfuncties voor mantelzorgers is om ervoor te zorgen dat mantelzorgers hun zorgtaken kunnen vervullen en volhouden, met goede zorg voor henzelf en zonder dat ze hoeven in te leveren op andere levensgebieden.

Relatie met ontwikkeling tot en met 2011

Voor de beleidsperiode 2008-2011 zijn met de Heuvelandgemeenten afspraken gemaakt over de financiering en aansturing van organisaties die voor 2007 betaald werden vanuit de AWBZ (in de wandelgangen de ‘ex-AWBZ-gelden’). Het Steunpunt Mantelzorg was er daar één van. De overige organisaties die vanuit deze regelingen werden gefinancierd, richten zich met name op de versterking van de zorgvrager en zijn directe omgeving door het geven van informatie, advies, het bieden van lotgenotencontact en het matchen van vrijwilligers in maatjesprojecten voor patiënten en hun omgeving. Insteek was een effectieve en efficiënte aansturing.

Met de regio zijn ook voor de nieuwe beleidsperiode afspraken gemaakt om de ex-AWBZ-gelden ook in de volgende vier jaar vast te zetten voor de ondersteuning van informele zorg. In de opdrachtverlening naar de verschillende partners wordt aangesloten bij de nieuwe inzichten en de ondersteuningsvragen van de “leveranciers” van informele zorg. Dit is noodzakelijk om ook lokaal

een goede aansluiting te kunnen maken naar o.m. professionele zorgpartners en deze vorm van ondersteuning een volwaardige plek te kunnen geven in de ondersteuningsarrangementen.

Bij de continuering van de regionale en soms bovenregionale samenwerking voor de organisaties uit de ex-AWBZ-regeling hanteren we vanaf 2012 wel *nieuwe accenten* met de volgende *uitgangspunten*:

Meer dan in voorgaande jaren wordt in de opdrachtverlening aan partijen ingezet op samenhang in het aanbod en op samenwerking met de overige partners, zoals onder meer wordt vormgegeven in Zorgsaam. Met behulp van de basisfuncties mantelzorg worden voor de samenwerkende partners als geheel (zoals een breder bereik van mantelzorgers) en voor individuele instellingen inhoudelijke doelen vastgesteld. Hieruit volgt de vraag of de organisaties hieraan in de ondersteuning, ook op lokaal niveau, een bijdrage kunnen leveren.

2.3 Invulling beleidsdoelen ondersteuning informele zorg (opgenomen in Meer voor Elkaar).

Hiermee wordt bedoeld de mantelzorgondersteuning in relatie tot de ondersteuning van zorgvrijwilligers en invulling van de respijtzorg.

Doelstelling overkoepelend: Komen tot samenhang in de informele zorg.

Samen met Zorgsaam, het samenwerkingsverband van de informele zorg, willen we komen tot een akkoord om meer samenhang te brengen in het ondersteuningsaanbod voor informele zorgverleners. Veel van hen kunnen nu door de bomen het bos niet meer zien en raken verdwaald in het aanbod. Doelstelling van deze samenwerking is het inrichten van arrangementen die passen bij de ondersteuningsbehoefte, dubbelingen in aanbod zoveel als mogelijk eruit halen. Uitgangspunt hierbij is dat het ondersteuningsaanbod meer gericht is op de invulling van de verschillende functies, niet zozeer op individueel organisatieniveau.

Om tot zo'n samenhangend voorzieningenniveau te komen voor de ondersteuning van de informele zorg is een sterkere positie van het samenwerkingsverband het uitgangspunt. Daarom is de verwachting dat de versterking van deze samenhang extra inzet van middelen zal vragen, om tot gezamenlijke doelstellingen, uitgangspunten en agenda te komen. Hiervoor zullen we moeten komen tot een plan van aanpak in coproductie met de partners in Zorgsaam. De directeur van het Steunpunt Mantelzorg is ook voorzitter van het samenwerkingsverband. Om invulling te geven aan de motie van het CDA om de coördinatie in de informele zorg te versterken stellen wij voor dat de voorzitter van het samenwerkingsverband wordt gefaciliteerd als kwartiermaker voor het Akkoord Informele Zorg.

Doelstelling 1: Goede informatie en advies voor de mantelzorger

De ambitie is om de toegankelijkheid van het aanbod te vergroten door de inzet van de "eigenkracht-wijzer" Maastricht en daarnaast de aandacht voor de positie van de mantelzorger te integreren in het proces van vraagverheldering, zowel bij de professionele zorg en welzijnspartijen als door het (doorontwikkelde) wijkservicepunt.

Doelstelling 2: Professionele en informele netwerken gaan samenwerken

Met name in de doorontwikkeling van de sociale wijkteams en van de wijkservicepunten speelt de vraag om de samenwerking tussen professionals en informele netwerken verder te optimaliseren. De uitwerking hiervan zal landen in een aantal pilots die samen met de partijen worden ontwikkeld in het kader van de innovatieopdracht welzijn en zorg.

Doelstelling 3: Informatie en communicatie versterken rondom de bekendheid van en over mantelzorg

De Kanteling vraagt om een andere invulling van de verantwoordelijkheden van burger, professional, sociale omgeving, politiek. Omdat het gaat om een langdurig veranderingsproces, dat vraagt om een andere attitude van al degenen die erbij betrokken zijn, is een fikse inspanning op het gebied van communicatie nodig. Niet alleen om mensen te versterken in hun mogelijkheden om hun eigen arrangement samen te stellen, maar ook om de nieuwe verantwoordelijkheden duidelijk te communiceren en een goede samenwerking tussen professionals en mantelzorgers te realiseren alsook om mensen de weg te wijzen in het voorzieningenaanbod.

Doelstelling 4: Inzet op specifieke doelgroepen

Uit de gesprekken die zijn gevoerd rondom mantelzorg kwam een aantal groepen naar voren die speciale aandacht nodig hebben vanwege hun bijzondere positie:

- voor de ondersteuning van *de snel groeiende* groep van mantelzorgers van mensen met dementie. Dit willen we aanpakken onder meer door mantelzorgers door een pilot met een instrument dat hun kennis vergroot en mogelijkheden biedt voor de omgang met dementerenden (pilot toolkit dementie);
Daarnaast willen we de positie van mantelzorgers ten opzichte van de professionele zorg versterken met onze deelname aan de convenant “Ketenzorg Dementie”
- voor mantelzorgers van mensen met verslavingsproblematiek :
- open dagen en netwerk te ontwikkelen door samenwerking met ervaringsdeskundigen, mantelzorgers en in overleg met het professionele zorgveld (pilot met “Coke van jou”, organisatie voor partners van verslaafden).
- voor de positie van allochtone mantelzorgers
- o.a. door gebruik te maken van de kennis van allochtone mantelzorger(verbanden); het organiseren van een “kennisatelier” zodat verbeterpunten benoemd kunnen worden ten aanzien van toegankelijkheid van voorzieningen en daar met partners advies op uit te zetten en te komen tot een uitvoeringsagenda.
- tenslotte voor de mantelzorgers die werk, gezin en mantelzorg combineren
uit te werken in jaarplan 2013 e.v.

Hoofdstuk 3 Verdieping mantelzorg Maastrichtse situatie

3.1 De Maastrichtse situatie

De gemeente Maastricht kent veel mantelzorgers. Die mantelzorgers zorgen langdurend, onbetaald en vaak intensief voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende naaste. Dat kan een zieke moeder zijn, een hulpbehoevende kennis of een buurman.

Daarnaast kent Maastricht veel mensen die zich in een van de vrijwilligersorganisaties op het terrein van de zorg voor anderen inzetten. Deze mantelzorg en vrijwillige zorg noemen we samen 'Informele zorg'. Tot de informele zorg rekenen we alle onbetaalde zorg en hulp die aan zorgvragers en hun mantelzorgers wordt geboden.

Op dit moment leveren deze "informele" verzorgers ongeveer vier maal zoveel zorg als de professionele zorgverleners.

Een antwoord op de vraag hoeveel mantelzorgers er zijn, is niet zo heel eenvoudig te geven. Het aantal hangt vaak af van de gekozen definitie en de exacte afbakening.

Op basis van landelijk onderzoek is gebleken dat er in 2008 3,5 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder waren die mantelzorg verleenden (mantelzorg uit de doeken, 2010).

- Ruim 2,3 miljoen mensen gaven langer dan drie maanden hulp.
- Er waren 1,4 miljoen mensen die meer dan acht uur per week zorg verleenden.
- Veel mantelzorgbeleid en ondersteuning richten zich op de groep die lang en/of intensief helpt
In 2008 gaven 2,6 miljoen mensen meer dan acht uur per week en/of langer dan drie maanden hulp; dat is 20% van de volwassen bevolking.
- Er waren 1,1 miljoen mantelzorgers die zowel intensieve als langdurige hulp gaven.

Wat betekenen deze aantallen voor een gemeente?

In een gemeente van 100.000 inwoners wonen gemiddeld 80.000 volwassenen, van wie er gemiddeld 16.000 mantelzorger zijn die langer dan drie maanden en/of meer dan acht uur per week hulp bieden (20% van 80.000). Van deze mantelzorgers verlenen er 7000 (42%) zowel langdurig als intensief hulp.

Voor de gemeente Maastricht is een volgende schatting gemaakt:

Gemeente	Inwoners-aantal	Inwoners-aantal 18 jr. of ouder	Aantal mantelzorgers 18 jr. of ouder	Mantelzorgers die lang of intensief zorgen	Mantelzorgers die lang en intensief zorgen	Zwaar- of overbelaste mantelzorgers
	118.286	94.629	25.077	18.926	7.949	3.260

Om te voorkomen dat deze mantelzorgers overbelast raken en zelf ziek worden is het van belang dat deze groep ondersteund wordt. Deze cijfers worden grofweg ondersteund door de laatste cijfers uit de stads- en buurtpeilingen van december 2010. Daaruit kwam naar voren dat 14% op het moment van ondervraging en 5% in de 12 maanden daarvoor actief was (geweest) als mantelzorger.

Buurtpeiling

Uit de buurpeiling 2010 is ten aanzien van mantelzorg het volgende te benoemen:

- 19% van de Maastrichtenaren geeft mantelzorg of heeft dat in de afgelopen 12 maanden gedaan
- De meeste mantelzorgers geven gemiddeld 1-5 uren of 6-10 uren per week mantelzorg
- Opvallend is dat er een redelijk groot aantal mantelzorgers (11%) dit meer dan 30 uur per week doet.
- 43% van de mensen verleent mantelzorg zonder dat er sprake is van belasting, 40% voelt zich enigszins belast en 17% van de mantelzorgers voelt zich belast waarvan 14% tijdelijk zwaar belast en 3% zwaar belast.
- Er zijn buurtverschillen waarneembaar. Itteren scoort het hoogst op mantelzorg geven, daarna Campagne. Het laagst scoort het Jekerkwartier.

3.2 Het Steunpunt Mantelzorg

ondersteuningaanbod

Het Steunpunt mantelzorg biedt ondersteuning aan mantelzorgers bij het uitvoeren van hun mantelzorgtaken. Het steunpunt heeft (professionele) mantelzorgconsulenten en een mantelzorgmakelaar in dienst en maakt tevens gebruik van de inzet van zorgvrijwilligers (coördinator intensieve vrijwilligerszorg)

Het aanbod sluit aan op de basisfuncties mantelzorg, waarvoor opdracht is verstrekt.

De mantelzorgconsulent ondersteunt mantelzorgers bij de inhoudelijke zorg door bijvoorbeeld informatie en advies over ziekten en beperkingen, een luisterend oor, begeleiding en educatie.

Bij het bieden van mantelzorg komt vaak veel regelwerk kijken, bijvoorbeeld het aanvragen van (thuis)zorg en voorzieningen of het regelen van zorgverlof. De mantelzorgmakelaar bekijkt welke zaken geregeld moeten worden en welke regeltaken hij of zij kan overnemen. De relatie met de respijtzorg wordt de komende tijd, zeker in relatie tot de decentralisatie van de begeleiding, almaar belangrijker.

De coördinator intensieve vrijwilligerszorg houdt zich bezig met het werven, selecteren, begeleiden en ondersteunen van zorgvrijwilligers, zowel voor de vrijwillige thuiszorg als voor hospice Martinus. Ook het 'matchen' van vrijwilligers en cliënten is onderdeel van het takenpak.

Gegevens steunpunt

Uit de cliëntgegevens 2011 van het steunpunt mantelzorg 2011 is wat betreft mantelzorgondersteuning voor de Maastrichtse burgers het volgende bevestigd:

- Aantal bereikte mantelzorgers: 1653.
T.o.v. 2010 is dit een groei van 20%.
Van de bereikte mantelzorgers is 60% vrouw.

De volgende tabel is uit de benchmark 2011:

	Vraagnr.	Max score	Uw score	Grootteklasse	Benchmark
Opname basisfuncties mantelzorg in beleid	4.7	10	8,8	8,9	8,1
Ondersteuning mantelzorgers	4.8	10	8,9	7,8	7,5
Zicht op gebruik ondersteuning mantelzorgers	4.9	10	0,0	4,3	3,8
Bereik mantelzorgers	4.3	10	5,0	8,1	8,0
Uren mantelzorgconsulent (ranking)	4.10	5	2,0	1,4	2,0
Kwaliteitsafspraken met uitvoerders	0.2	5	1,7	3,2	2,3
Zicht op tevredenheid ondersteuning onder mantelzorgers	4.12	5	0,0	2,8	2,5
Totaal	Delen	door 11	2,4	3,3	3,1

Op het gebied van mantelzorg heeft de gemeente een lager dan gemiddelde score. De gemeente geeft wel relatief veel uit aan mantelzorgondersteuning (€ 3,13 per inwoner versus € 2,05 in de benchmark). Daarmee financiert ze een groot aantal uren mantelzorgconsulent. Het aantal mantelzorgers in de gemeente is groot. Ook het aantal geregistreerde mantelzorgers is groter dan gemiddeld, maar de mantelzorgconsulent zet gemiddeld meer uren in per mantelzorger dan bij vergelijkbare gemeenten. De overbelasting van mantelzorgers is lager dan gemiddeld is (7%). Er is echter geen zicht op het gebruik van ondersteuning en de tevredenheid van mantelzorgers hierover. Ook zijn weinig afspraken gemaakt met de uitvoerder van de mantelzorgondersteuning om de kwaliteit te borgen.

Inmiddels zijn die cijfers over het gebruik van ondersteuning wel bekend en ziet die vraag er als volgt uit:

- Wat betreft het individuele ondersteuningsaanbod mantelzorgondersteuning is het volgende terug te lezen in de jaarcijfers 2011 van het steunpunt:

Informatie en advies	Begeleiding	Praktische hulp	Emotionele steun
1017	41	1124	270

Volgens de opgave van het steunpunt heeft ze momenteel 203 zorgvrijwilligers. Er staan momenteel 83 mensen op de wachtlijsten voor een zorgvrijwilliger.

Financiële ondersteuning

Het steunpunt mantelzorg wordt door Maastricht en Heuvellandgemeenten (Valkenburg, Meerssen, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals gesubsidieerd. Hierin wordt samen opgetrokken. Insteek is een effectieve en efficiënte aansturing. Tot deze organisaties behoren ook::

- Projecten regionaal Maastricht-Mergelland: Steunpunt Mantelzorg, Radar, Vrouwengezondheidscentrum, GGD.

- Projecten bovenregionaal Maastricht-Mergelland: Cliëntenbond GGZ, Nederlandse vereniging autisme, Stichting Horizon, Stat Limburg.

Vanuit het solidariteitsbeginsel draagt elke gemeente in de totale subsidie bij naar rato van het aantal inwoners.

Vanaf 2012 wordt het samen optrekken gecontinueerd, maar met **nieuwe accenten** (hiervan zijn de regionale uitgangspunten van de nieuwe WMO nota de basis).

Het steunpunt heeft de begroting 2012 ingeleverd.

Het aangevraagde subsidiebedrag evenaart het subsidiebedrag 2011.

Over het subsidiebedrag 2012 zijn we nog in gesprek.

3.3 Overzicht van huidige veld van informele zorgondersteuning, opgesplitst naar de basisfuncties

	steunpunt	(Loket) gemeente	Wijkservice punten (diverse organisaties)	Vrijwilligers-organisaties (maatjesprojectenb uurtinitiatieven, lotgenotengroep)	Gezondheids organisaties (huisartsen, ziekenhuizen,t huiszorg)
Informatie	x	X	x	x	x
Advies en begeleiding	X	x	x	x	
Emotionele steun	X		x	x	x
Educatie	x		x	x	x
Praktische hulp	x	x	x	x	x
Respijtzorg	x			x	x
Financiële tegemoetkoming		x			
Materiële hulp		x			

	Ziektekosten verzekeraars	SVB	Patiënten verenigingen	Convenanten (waaronder Ketenzorg dementie)	
Informatie	x		x	x	
Advies en begeleiding			x		
Emotionele steun			x		
Educatie			x		
Praktische hulp					
Respijtzorg	x		x	x	
Financiële tegemoetkoming		x			
Materiële hulp					

Hoofdstuk 4

Beantwoording knelpunten zoals verwoord in knelpuntenonderzoek Beantwoording moties CDA

4.1 Beantwoording knelpunten zoals verwoord in knelpuntenonderzoek

De bespreekpunten van de mantelzorgnotitie voor de commissie breed welzijn, zoals die onlangs zijn opgesteld, zullen ook in dit breder samenwerkingsverband en beleidskader moeten worden opgepakt en beantwoord.

Het steunpunt heeft in haar rapport nog een aantal **knelpunten** benoemd:

Bereiken en ondersteunen jonge mantelzorgers

Ten aanzien van de ondersteuning van jonge mantelzorgers en hun familie wordt door het steunpunt aangegeven dat structurele financiering ontbreekt. De ondersteuning en coördinatie wordt op dit moment gefinancierd uit provinciale subsidie. Deze subsidie stopt per 01-08-2012.

Uitgangspunt van de nota is de algemene toegankelijkheid van het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. Dat betekent dat de voorzieningenaanbod voor alle groepen toegankelijk horen te zijn, dus ook voor jongeren. Voor zover jongeren een “eigen” arrangement zoeken voor hun ondersteuningsbehoefte (bijvoorbeeld lotgenotencontact) verwachten we van onze partners dat zij in hun aanbod daar oog voor hebben en proberen aan te sluiten bij die vraag. Wat in de nota niet is opgenomen is het inrichten van aparte en specifieke voorzieningen voor doelgroepen, omdat dit haaks staat op het streven naar algemene en collectieve voorzieningen.

Dit wil niet zeggen dat op dit moment het voorzieningenniveau al voldoende is ingericht op jongeren. Dus aan onze partners is dan vervolgens de vraag wat zij (kunnen) doen om die jonge mantelzorgers wel te bereiken. Ook aan het steunpunt is dat een onderdeel van de reguliere vraag. Op dit moment heeft het Steunpunt dat weliswaar ingericht als apart project, maar dat kan dus niet de eindsituatie zijn.

Aan steunpunt mantelzorg is nu de vraag voorgelegd hoe zij de ervaringen die in het project rond jonge mantelzorgers zijn opgedaan, kan vertalen in het reguliere aanbod, middels opleiding en kennisoverdracht van de medewerkers van het steunpunt en/of bij haar samenwerkingspartners. Dit is onder meer afhankelijk van de omvang van de vraag naar lotgenotencontact en de mate waarin de doelgroep op deze manier bereikt wordt/ wil worden. Uiteraard hoort daar ook nog de kostenafweging bij voor de kosten die voor deze activiteit gemaakt zouden moeten worden in een reguliere omgeving.

Coördinatie van de intensieve vrijwilligerszorg

Ten aanzien van coördinatie intensieve vrijwilligerszorg wordt door het steunpunt aangegeven dat ze met de huidige coördinatie-uren niet tegemoet kunnen komen aan toenemende vraag naar vrijwilligerszorg waardoor de wachtlijsten toenemen.

Het bijeenbrengen van vraag en aanbod van informele zorg is een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van de nota. Dit punt wordt dan ook zeer terecht naar voren gebracht door het

Steunpunt, maar dat had uiteraard ook door de één van de andere informele zorgpartners kunnen gebeuren, zoals St. Buddyzorg, Horizon, Humanitas.

De oplossingsrichting die we hierbij voor ogen hebben loopt langs een aantal lijnen. Eén is het collectiever inrichten van het ondersteuningsaanbod. Nu is er 1 vrijwilliger op 1 ondersteuningsvraag, we vragen aan het steunpunt om daarvoor ook collectievere vormen uit te werken (uiteraard in samenhang met de andere partners).

Tweede is dat ook een zorgvrijwilliger in principe tijdelijk ondersteuning biedt aan de mantelzorger. Uiteindelijk is zeker bij langdurige situaties de mantelzorger er nog meer mee gebaat als hij ook zijn eigen netwerk daarin kan versterken. De instrumenten om dat netwerk te versterken zouden dus ook onderdeel van het ondersteuningsaanbod moeten zijn.

Voor het oplossen van deze wachtlijst moet ook serieus bekeken worden hoe hieraan tegemoet kan worden gekomen onder meer door de inzet van mensen met een uitkering of grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Daarnaast vraagt de ondersteuning van mantelzorgers om aandacht voor een efficiënte inzet van mensen en middelen. Meer samenhang in de voorzieningen is daarbij een eerste stap. Bij de vraagverheldering verdient ook de mantelzorger meer aandacht bij de verkenning van de ondersteuningsbehoefte. Met de nota "Meer voor Elkaar" is ook een beweging naar meer gebiedsgericht werken in gang gezet, waarin ook het steunpunt steeds vaker participeert. Als voorbeeld noemen we de samenwerking binnen de wijkservicepunten, overleg van welzijn en zorg in de wijk en een pilot van de levensloopbestendige wijk. In deze ontwikkeling past dat de coördinaties van de consultants niet langer alleen gekoppeld zijn aan het aantal aanvragers voor zorgvrijwilligers, maar bijvoorbeeld ook aan de mate waarin een organisatie overleg voert met partners en de inzet op vernieuwing van het ondersteuningsaanbod.

Budget voor groepsgerichte activiteiten is niet meegegroeid met toename zorgvrijwilligers.

Hierdoor kan men geen passende activiteiten opzetten voor alle zorgvrijwilligers.

Zie boven

Het onderhouden van opgebouwde netwerken in buurten en wijken (waaronder ook spreekuren in de wijk) vraagt extra inspanning

De spreekuren in de wijksteunpunten zullen naar verwachting verder toenemen en een belangrijk onderdeel vormen van het reguliere aanbod. De bedrijfsvoering zal hierop verder moeten worden aangepast, evenals de huisvesting en ondersteuning. Voor de gemeente als regievoering is een belangrijke taak weggelegd in de ontwikkeling van de instrumenten die het mogelijk maken om deze beweging te maken. Een adequate sociale kaart, het faciliteren van het proces van vraagverheldering, een warme doorverwijzing en het uitwisselen van de cliëntgegevens.

Bereiken en ondersteunen volwassen mantelzorgers

Ten aanzien van ondersteunen volwassen wordt door het steunpunt aangegeven dat de verwachting is dat ze niet aan toekomstige toenemende vraag kunnen voldoen en dat hierdoor een wachtlijst zal ontstaan.

Feit: het steunpunt heeft aangegeven momenteel geen wachtlijst te hebben voor ondersteunen van volwassen mantelzorgers.

Wat vraagt het steunpunt:

Men zou meer uren nodig hebben voor begeleidingsuren/ personele capaciteit.

De cijfers uit de benchmark Wmo 2011 geven aan dat het bereik van het Steunpunt relatief hoog is. Dat geldt ook voor de gemiddelde bijdrage per inwoner.

4.2 Inventarisatie subsidiegelden mantelzorgondersteuning andere Limburgse gemeenten

In 2011 heeft het steunpunt namens Maastricht en de regiogemeenten een totaal subsidiebedrag van € 624,523,00 ontvangen. Voor Maastricht gaat het om een bedrag van ruim € 365.00,00

Omgerekend heeft Maastricht in 2011 besteed aan mantelzorgondersteuning steunpunt: € 3,13 per inwoner.

Ten laste van regio: € 258.527,00

Voor de Regio (heuvellandgemeenten) gaat het om een bedrag van € 3,01 per inwoner.

Inwoneraantallen gebruikt bij subsidiering 2011

Gulpen-Wittem	14.594	7,14%
Meerssen	19.565	9,57%
Margraten	13.404	6,55%
Eijsden	11.439	5,59%
Valkenburg a.d.Geul	17.090	8,36%
Vaals	9.870	4,83%
Maastricht	118.533	57,96%
<i>totaal Maastricht-Mergelland</i>	<i>204.495</i>	<i>100,00%</i>

Andere Limburgse gemeenten:

Heerlen

Heerlen heeft altijd namens de regio verleend, maar vanaf 2012 verlenen ze dat nog alleen namens Heerlen.

Totaal bedrag dat ze in 2012: € 167.369,-.

Dit is o.b.v. een historische verdeelsleutel en heeft niet zozeer met concrete inwonersaantallen te maken, maar je zou kunnen zeggen dat voor Heerlen dan, inwonersaantallen 01-01-2011 tellende (89.216) € 1.87 per inwoner betaald wordt. Wel vindt ook daar een verschuiving van de middelen richting het samenwerkingsverband informele zorg plaats.

Weert

Per 1 januari 2012 heeft Weert de mantelzorgondersteuning ondergebracht bij de welzijnsinstelling Punt Welzijn.

Voor die tijd werd de ondersteuning geleverd door "de Zorgondersteuner" en werd een mantelzorgconsulente van daaruit in Weert gedetacheerd (12 uur per week).

Aan de Zorgondersteuner betaalde men circa € 66.000 per jaar. Aan Punt Welzijn gaat men € 30.000,- per jaar betalen. Het kan bij de welzijnsinstelling tegen beduidend geringere kosten omdat er veel synergievoordelen te behalen zijn. Hun Vraagwijzer, Wmo loket en ouderenadviseur werken nu van uit één loket en het mantelzorgondersteunende werk is gespreid over meerdere personen.

Zij hebben een subsidierelatie met hun welzijnsinstelling en betalen geen bedrag per inwoner, maar het bedrag dat ze overeengekomen zijn op basis van een offerte.

Roermond

Zij subsidiëren in één bedrag de Thuishulpcentrale Midden-Limburg voor de vrijwillige huishulp (het vrijwilligersdeel voor o.a. respijtzorg) en voor de mantelzorgondersteuning (waarvan het steunpunt een onderdeel uitmaakt). De totale subsidie voor 2011 en 2012 is € 176.886,- (per jaar).

Venlo

De gemeente Venlo subsidieert het steunpunt mantelzorg voor een totaalbedrag van € 230.000,00. Hiervan is € 115.000,00 voor mantelzorgondersteuning (in de wijken, 1,5 fte) en de rest is voor vrijwillige thuiszorg. Hun geschat inwoneraantal is: 100.000.

Zij benadrukken overigens dat gemeente Venlo op het gebeid van mantelzorgondersteuning verder kijkt en subsidieert dan het steunpunt als instituut. Ook andere initiatieven informele zorg worden ondersteund (zoals maatjesprojecten).

Sittard-Geleen

De gemeente Sittard-Geleen subsidieert het steunpunt mantelzorg met een reguliers subsidie van € 71.278,00 (ondersteuning mantelzorgers). Dit bedrag is niet specifiek toegespitst op inwoneraantallen. Met een rekensom op basis van huidige inwoneraantallen, komt dit meer op een bedrag van € 0.75 per inwoner.

Daarnaast loopt nog een extra project 'intensivering mantelzorg'. Deze incidentele subsidie (projectbasis voor duur van 4 jaar) bedraagt € 30.255,- per jaar.

Opdrachtverlening Steunpunt

Het Steunpunt Mantelzorg blijft dé plek waar mantelzorgers, als ze er zelf niet uitkomen, met al hun vragen terecht kunnen. Mantelzorgers worden hier goed geïnformeerd over de zorgtaken, het voorzieningenaanbod en de mogelijkheden om andere ondersteuning te krijgen. We gaan in regionaal verband sturen op de invulling van de basisfuncties mantelzorg. Maastricht vervult hierin de rol van opdrachtgever, ook voor de regio. Dit wordt bekrachtigd met prestatie- en subsidieafspraken.

Ook bij het Steunpunt Mantelzorg zullen we erop toezien dat er waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande voorzieningen. Het heeft bijvoorbeeld geen prioriteit om het steunpunt nieuwe en eigen aanbod (denk aan cursussen) te laten ontwikkelen, als dit er elders al is. Zowel intern (bij collega-ambtenaren) als extern moet duidelijk zijn dat het Steunpunt de plek is waar men terecht kan met vragen over mantelzorg.

In de opdrachtverlening wordt inzicht in en aansluiting bij de ondersteuningsvragen van mantelzorgers een dominant thema. Dit is noodzakelijk om ook lokaal een goede aansluiting te kunnen maken naar andere partners en deze vorm van ondersteuning een volwaardige plek te kunnen geven in de arrangementen voor mantelzorgers. Dit zal in de opdrachtverlening aan het steunpunt helder worden geformuleerd.

Het budget voor groepsgerichte ondersteuning is niet meegegroeid met toename mantelzorgers. Hierdoor kan men geen passende activiteiten opzetten voor alle mantelzorgers.

Het onderhouden van opgebouwde netwerken in buurten en wijken (waaronder ook spreekuren in de wijk) vraagt extra inspanning en dus meer formatie/mankracht.

De veronderstelling dat in de toekomst een toenemende vraag aan mantelzorgondersteuning ontstaat, wordt gedeeld. In de nota onderschrijven wij het belang van het versterken van mantelzorgondersteuning.

Hiermee bedoelen wij niet dat meer vraag naar mantelzorgondersteuning direct wordt vertaald naar meer personele inzet (aanbod). Wat wij vooral willen is dat het aanbod aansluit bij de vraag en dat sprake is van een integraal en samenhangend ondersteuningsaanbod de inzet van mantelzorgers op waarde schat en versterkt.

Wat wij aan onze netwerkpartners vragen is om samen slim en creatief het hoofd te beiden aan deze toenemende vraag naar ondersteuning. Hierin passen begrippen als meer oog voor preventie, toenemende samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties onderling, professionele organisaties onderling en het creëren van collectief ondersteuningsaanbod ipv individueel ondersteuningsaanbod. Daartoe moet het aanbod inzichtelijker en bekender worden gemaakt en moet het lokale aanbod beter met elkaar verbonden worden.

Beperkte telefonische bereikbaarheid

Ten aanzien van telefonische bereikbaarheid wordt gemeld dat het steunpunt alleen in de ochtenduren bereikbaar is en in de middagen wordt men doorverbonden naar een antwoordapparaat.

Nadrukkelijk is in de ateliersessies rond mantelzorg aangegeven dat meer integraal en meer vanuit de specifieke situatie van zorgvragers en zijn omgeving naar oplossingen moet worden gezocht. Dat betekent dat er minder vanuit een eigen bureau of kantoor gewerkt zal worden. Ook de bereikbaarheid van medewerkers zal moeten passen bij deze mobielere manier van werken. Ook het komen tot een gedeelde huisvesting voor organisaties die actief zijn op het terrein van welzijn en zorg past bij deze ontwikkelingen, zowel om de efficiency te vergroten als de samenwerking te versterken.

Beperkt budget communicatie en PR

Het steunpunt geeft aan dat hun huidige budget communicatie en PR ontoereikend is.

In de nota “meer voor Elkaar” wordt het belang van communicatie, voor de kanteling, maar zeker ook voor het versterken van de positie van de informele zorg onderkend. Ook hierin speelt het samenwerkingsverband een sleutelrol. In het kader van de innovatie-opdracht Welzijn en Zorg wordt een communicatieplan uitgewerkt.

Kosten verklaring omtrent gedrag

Het steunpunt geeft aan dat de kosten van een dergelijke verklaring € 30,00 zijn en dat zij drempelverhogend kunnen werken om zorgvrijwilligerswerk te gaan doen.

Uit onze gegevens is op dit moment niet te halen hoe vaak voor een (zorg-)vrijwilliger zo’n verklaring aanvraagt. Het wegnemen van de (gemeentelijke) drempel om actief aan de slag te gaan als vrijwilliger maakt onderdeel uit van deze uitwerkingsnotitie. Met het Steunpunt zullen afspraken worden gemaakt hoe deze drempel kan worden weggenomen.

4.3 Beantwoording overgenomen moties

Overgenomen moties Mantelzorg;

- Motie van het CDA aangaande krachten bundelen vrijwilligers
- Motie van het CDA aangaande ontzien jonge mantelzorgers

Motie 1: krachten bundelen vrijwilligers

Zoals u overal hebt kunnen teruglezen in de notitie, is een van de belangrijkste doelstelling het komen tot samenhang in de informele zorg.

Samen met Zorgsaam, het samenwerkingsverband van de informele zorg, willen we komen tot een akkoord om meer samenhang te brengen in het ondersteuningsaanbod voor informele zorgverleners. Veel van hen kunnen nu door de bomen het bos niet meer zien en raken verdwaald in het aanbod. Doelstelling van deze samenwerking is het inrichten van arrangementen die passen bij de ondersteuningsbehoefte, dubbelingen in aanbod zoveel als mogelijk eruit halen. Uitgangspunt hierbij is dat het ondersteuningsaanbod meer gericht is op de invulling van de verschillende functies, niet zozeer op individueel organisatieniveau.

Om tot zo'n samenhangend voorzieningenniveau te komen voor de ondersteuning van de informele zorg is een sterkere positie van het samenwerkingsverband het uitgangspunt. Daarom is de verwachting dat de versterking van deze samenhang extra inzet van middelen zal vragen, om tot gezamenlijke doelstellingen, uitgangspunten en agenda te komen. Hiervoor zullen we moeten komen tot een plan van aanpak in coproductie met de partners in Zorgsaam. De directeur van het Steunpunt Mantelzorg is ook voorzitter van het samenwerkingsverband.

Om invulling te geven aan de motie van het CDA om de coördinatie in de informele zorg te versterken stellen wij voor dat de voorzitter van het samenwerkingsverband wordt gefaciliteerd als kwartiermaker voor het Akkoord Informele Zorg.

Motie 2: ontzien jonge mantelzorgers

Het heeft onze aandacht de groep jonge mantelzorgers in het oog te houden. Ten eerste om erop toe te zien dat het voorzieningenaanbod voor alle groepen mantelzorgers toegankelijk is, ook voor jonge mantelzorgers. Maar ook om er voor te waken dat jonge mantelzorgers overvraagd worden. We verwachten in een (wmo) gesprek van een zorgvrager met kinderen in zijn leefomgeving, dat het protocol gebruikelijke zorg, zoals nu gebeurt, wordt toegepast. Op deze manier wordt de bijdrage van kinderen in het huishouden bepaald. Inzet is om hieraan vast te houden.

2011.62043



Motie: krachten bundelen vrijwilligers

Raadsvergadering 20 december 2011

De Raad van de gemeente Maastricht in vergadering bijeen op 20 december 2011

Overwegende dat:

- Er in Maastricht en omgeving een groot aanbod is van allerlei organisaties en instanties die op de één of andere manier met behulp van vrijwilligers, mentale en praktische ondersteuning bieden aan mensen met een hulpvraag.
- Vrijwel al deze organisaties worstelen met kosten die gepaard gaan met administratie, coaching, begeleiding, training, PR, fondswerving e.d.
- Uitgaven die nodig zijn voor overhead en bureaucratie niet ten gunste van de daadwerkelijke hulpverlening kunnen komen.
- Er veel meer regionale en provinciale samenwerking plaats zou kunnen vinden op dit gebied waardoor er efficiënter en effectiever wordt geopereerd.

Roept het college op om:

- Bij de uitwerking van het conceptbeleidsplan "Meer voor elkaar" te bevorderen dat met name hulpverleningsorganisaties die met vrijwilligers werken meer gaan samenwerken;
- Het steunpunt Mantelzorg een grote(re) regierol te geven bij het coördineren van de vrijwilligersondersteuning.

En gaat over tot de orde van de dag.

Josephine Dols
A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Josephine Dols', followed by a stylized flourish and the letters 'CDA'.

2011. 62644



Motie: ontzie jonge mantelzorgers

Raadsvergadering 20 december 2011

De Raad van de gemeente Maastricht in vergadering bijeen op 20 december 2011

Overwegende dat:

- Een kwart van alle kinderen en jongeren opgroeit in een gezin met een familielid met een chronische ziekte of handicap en/of psychische problemen.
- Deze kinderen als jonge mantelzorger minder tijd en ruimte hebben om zichzelf op een onbezorgde en vrije manier te ontwikkelen
- In de concept-nota "Meer voor elkaar" er juist meer van de eigen omgeving wordt gevraagd bij het voldoen aan de zorgbehoefte van burgers.
- Het van groot belang is dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk ontzien worden bij deze zogenaamde kanteling.

Roept het college op om:

- Bij de uitwerking van het conceptbeleidsplan "Meer voor elkaar" rekening te houden met jonge mantelzorgers zodat zij door deze kanteling niet nog meer belast worden dan nu vaak al gebeurt;
- Daar waar nodig expliciet te benoemen dat het bij zaken als hulp in de huishouding en mantelzorg om meerderjarige huisgenoten gaat.

En gaat over tot de orde van de dag.

Josephine Dols


CDA